

15. Delovni list

IMPRESIONIZEM

S koncem romantičnega obdobja je bila tudi tonalnost prignana do skrajnih meja, oziroma so bile le-te nemalokrat že presežene. Skladatelji so se pričeli jasno zavedati rastoče potrebe po novi organizacije tonskega gradiva. V glasbeni slovar so pričeli vstopati novi pojmi, ki so zadevali vse glasbene parametre – lestvice, akordično strukturo, harmonsko sosledje, ritem, metrum ter oblikovno izpeljavo. Pojavili sta se dve poti: prva je predstavljala razširitev kromatičnega pristopa do ultrakromaticizma (in vodila iz pozne romantike v atonalnost, dodekafonijo...), druga pa reakcijo na kromatično preobloženost. Slednja je vodila mnoge skladatelje k raziskovanju predtonalne glasbe ter k približevanju ljudski glasbi. Mnogi skladatelji so se v iskanju novega, svežega glasbenega izraza pričeli obračati k »nezahodnim« kulturam.

Našteti dejavniki so vodili k oblikovanju cele vrste glasbenih stilov, filozofij in praks, ki so ob koncu 19. in v 20. stoletju pogosto živele vzporedno. Vsem je skupno oddaljevanje od principov terčne funkcionalne tonalne harmonije.

Têrmin impresionizem se je najprej pojavil v slikarstvu. Slog se je razmahnil v Franciji (Claude Monet in sodobniki) in glavna značilnost je bila težnja umetnikov po dosegu določenega razpoloženja z uporabo svetlobe in barve na netradicionalen način. V glasbi se je ta koncept odrazil v glasbi poznega 19. stoletja v smislu njenega odmika od utečenih formalnih postopkov. Kot v slikarstvu je načelo poustvarjati vtise iz narave z močnim evociranjem razpoloženj in vzdušja. Dela so pogosto programska, najpogosteje instrumentalna, glasba je izrazito barvita, tako v harmonskem in instrumentacijskem pogledu, kot tudi na področju ritma. Vodilna predstavnika sta Claude Debussy in Maurice Ravel, večji ali manjši vpliv pa v svojih delih izkazujejo še P. Dukas, O. Respighi, A. Roussel, A. Delius, H. Schreker, in M. de Falla. Glasba je še vedno lahko dostopna tonalno orientiranemu ušesu poslušalca, a hkrati prinaša jasno izogibanje tradicionalnim tonalnim pričakovanjem. Najlepše se to kaže v zavestnem zmanjševanju vloge D in s tem tonikalizaciji (glavne ali stranskih tonik).

78. Claude Debussy: *La Fille aux cheveux de lin*; Preludiji, 1. zvezek

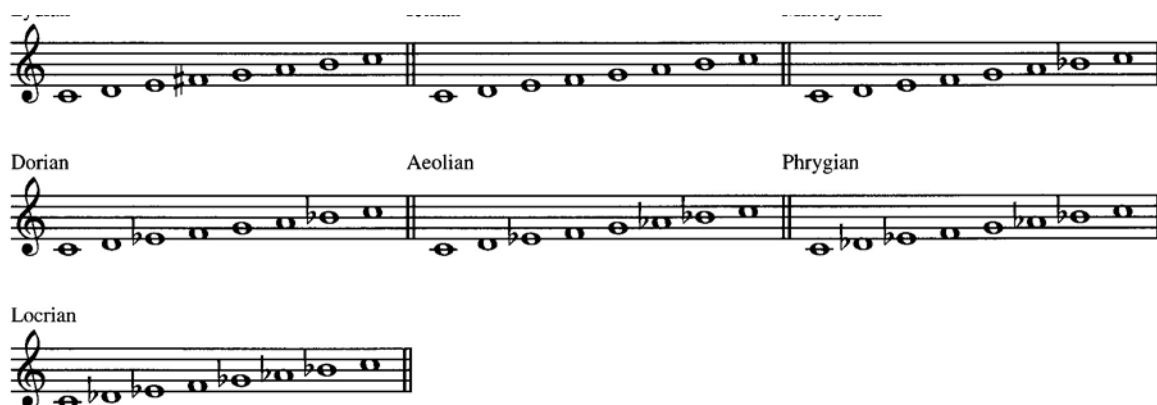
Très calme et doucement expressif ♩ = 66

79. Maurice Ravel: *Menuet antiquo*

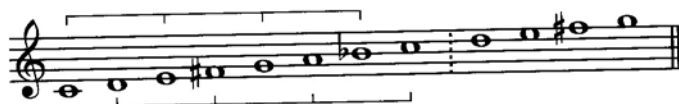
Priročna v ta namen je bila uporaba drugačnega tonskega gradiva – v uporabo pridejo (ponovno) nekatere stare in (prvič) nekatere nove

1. LESTVICE:

a) koralni (in psevdokoralni) modusi;

posebej zanimiv in priljubljen je bil t.i. lidijsko-miksolidijski modus, ki ob začenjanju na različnih tonih lahko nastopa v vrsti zanimivih oblik (z začetkom na tonu d dobimo melodični dur, z začetkom na tonu a frigijsko-dorski modus, z začetkom na tonu g melodično molovo lestvico, z začetkom na tonu b pa nam prvih pet tonov da celotonsko zaporedje...):

80. Claude Debussy: *Godalni kvartet, 1. st.*

81. Bela Bartok: *Subjekt in refleksija; Mikrokozmos št.141*

Vivacissimo ♩ = 164

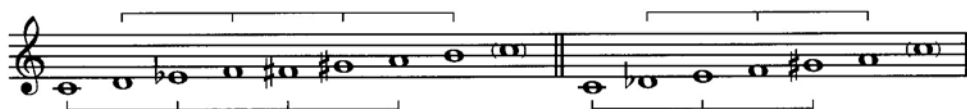
b) pentatonika

anhemitonska hirajoshi

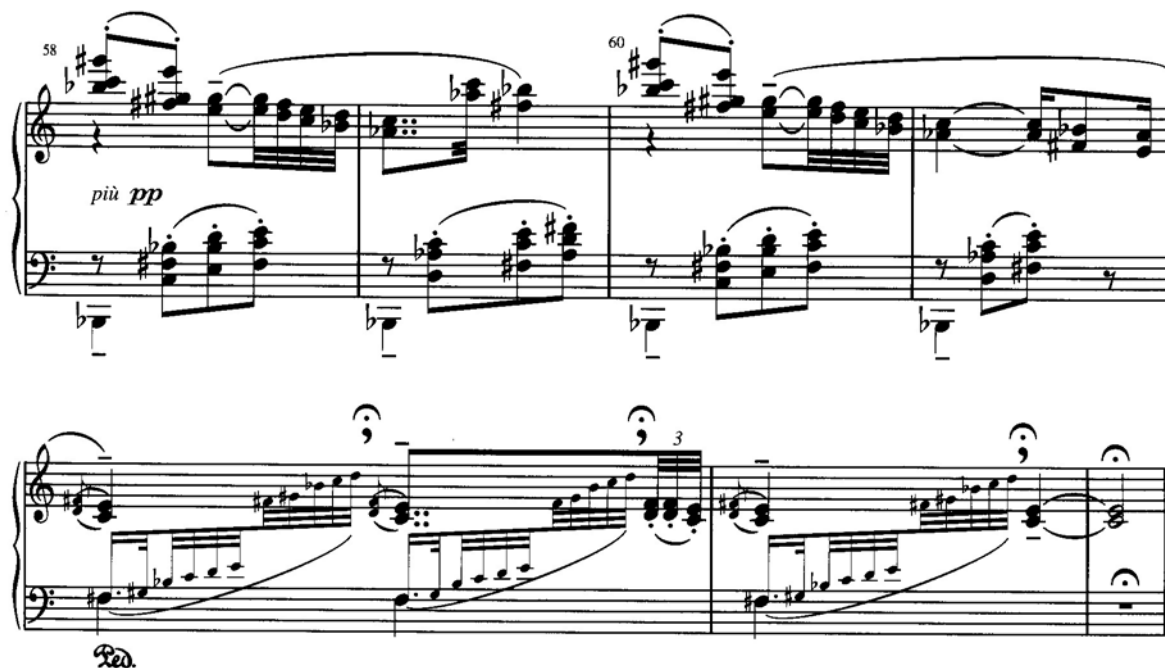
82. Claude Debussy: «Nuages»; Nokturni (klavirski izvleček)

c) celotonska in (oktatska) simetrična ter heksatonska simetrična lestvica.

simetrični lestvici

83. Claude Debussy: *Voiles*; Preludiji, 1. zvezek

Vaje:

1. Ugotovite moduse/lestvice, na osnovi katerih so zgrajeni naslednji primer in jih vpišite na črte:

1 Moderately

2

3

2. Ugotovite moduse/lestvice, na osnovi katerih so zgrajeni naslednji primer in jih vpišite na črte:

1 Allegretto

2 Moderato

f

3

3. Ugotovite moduse/lestvice, na osnovi katerih so zgrajeni naslednji primer in jih poimenujte in izpišite v notno črtovje:

84. Claude Debussy: «Fêtes»; Nokturni (klavirski izvleček)

a)

Animato e deciso

mm. 1-4

f marcato

Red.

*

b)

mm. 15-18

p

ff

pp

c)

mm. 29–32

f legato

p il basso staccato

4. Napišite kratko enoglasno melodijo v eni od oblik pentatonične lestvice:

5. Napišite 8-12 taktno frazo z uporabo bodisi celotonske bodisi ene od (psevdo)koralnih lestvic:

[illegible]

6. Napišite kratek preludij za klavir z uporabo ene ali več obravnavanih lestvic:

